

## ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

**Іванченко Д.І.**

*аспірант,*

*Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана*

### ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

На даному етапі розвитку країни, коли виникає проблема нагального та своєчасного надходження коштів до Державного бюджету України, а забезпечення грошовими ресурсами не відповідають фінансовим потребам, тоді особлива увага приділяється основним бюджетоформуючим податкам.

Податок на додану вартість (далі – ПДВ) стає досить актуальною темою для обговорення, як головного джерела податкових надходжень з потенційно високою фіскальною ефективністю. За підсумками 2015 року частка ПДВ склала 44% серед податкових надходжень і майже 34% доходів Державного бюджету України (таблиця 1). Це обумовлено тим, що ПДВ має широку базу оподаткування, яка включає більшість груп товарів і послуг, а тому зміна кон'юнктури ринку, попиту споживача на певні види товарів не достатньо впливають на надходження податку до бюджету. Оподаткування споживання є надійним, оскільки людина завжди має потребу в певних товарах або послугах і зупинити цей процес неможливо. Порівнюючи ПДВ з іншими податками, наприклад податком на прибуток підприємств, то в умовах фінансової кризи цей податок не може бути надійним джерелом наповнення бюджету.

Таблиця 1

#### Доходи Державного бюджету України за 2012-2015 роки (млн. грн.)

	2012	2013	2014	2015
Доходи Державного бюджету України	346 053,96	339 226,90	357 084,24	534 694,81
Податкові надходження	274 715,19	262 777,05	280 178,26	409 417,54
Податок на додану вартість	138 826,82	128 269,31	139 024,26	178 452,39

*Джерело: розроблено автором за даними [3]*

Незважаючи на високі надходження ПДВ, його потенціал повністю не розкрито. Існує ряд проблем, які значною мірою впливають на фіскальну

ефективність податку. Основна частина цих проблем пов'язана із адмініструванням ПДВ.

Фіскальний потенціал не може повністю розкритися із-за неефективності справляння ПДВ. Високий рівень корупції та тіньової економіки призводять до ухилення та не сплати значної частини коштів, які мали надійти до бюджету. Недосконалість системи ПДВ призводить до навмисної мінімізації сплати податкових зобов'язань за допомогою фіктивних операцій експорту, штучно оформлених податкових кредитів, фальшивих накладних підприємств поточних та попередніх податкових періодів, проведення неіснуючих фінансово-господарських операцій [2].

Одна із основних особливостей справляння ПДВ є можливість застосування бюджетного відшкодування. У випадку, коли розмір податкового кредиту перевищує суму податкових зобов'язань платника, різниця повертається платнику податку, як та, що надмірно сплачена до бюджету [1]. Проблема відшкодування ПДВ полягає у тому, що держава не поспішає проводити відшкодування, фактично утримуючи у себе ліквідні кошти підприємств з метою фінансування державних витрат під час кризи та значного дефіциту бюджету. Все це може призвести до погіршення фінансового стану і зародження кризи неплатоспроможності підприємств, що в свою чергу провокує гальмівні процеси розвитку економіки.

Аналізуючи данні обсягу відшкодованого і невідшкодованого ПДВ за 2012-2015 роки видно, що існує тенденція зростання заборгованості держави з його відшкодування перед платниками податків, а отже не всі вчасно отримують власні кошти назад. В 2015 році обсяг бюджетного відшкодування ПДВ перевищив необхідний розмір за цей рік, а отже буде частково погашена заборгованість з відшкодування ПДВ попередніх років (таблиця 2).

Таблиця 2

**Обсяги відшкодованого і невідшкодованого ПДВ  
за 2012-2015 роки (млн. грн.)**

	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>
Відшкодоване ПДВ	45 958,97	53 447,58	50 216,25	68 405,30
Невідшкодоване ПДВ	-2 034,53	-6 052,42	-8 361,24	+3 305,30

*Джерело: розроблено автором за даними [3]*

Розглядаючи проблему надання пільг з ПДВ та диференціацію ставок податку, можна точно сказати, що ці питання є гостро дискусійними. Надання пільг в Україні є досить неефективним механізмом регулювання споживчого попиту та перерозподілу доходів на користь окремих секторів економіки або підприємств заради стимулювання їх розвитку. Навіть не зважаючи на те, що адресність пільг є економічно і соціально обґрунтованими, з'являються сумніви, щодо ефективності використання цих коштів, які не інвестуються в матеріально-технічну базу.

Диференціація ставок ПДВ передбачає застосування різних ставок податку відповідно до груп товарів та послуг або зниженням існуючої загальної ставки. Цей механізм дозволить подолати соціальну несправедливість, тобто у структурі витрат бідного населення частка ПДВ є більшою, ніж у доходах заможних. Застосовуючи зарубіжний досвід можна впровадити оподаткування залежно від соціальної значимості товарів. Крім того, замість окремо запровадженого податку на розкіш, з'являється відокремлена підвищена ставка ПДВ на товари розкоші.

Отже, податок на додану вартість є важливим джерелом наповнення Державного бюджету України з високим потенціалом та фіскальною ефективністю. Особливість податку та широка база оподаткування дають можливість стабільного надходження грошових ресурсів до державного бюджету. Щодо існуючих проблем, то їх вирішення підвищить ефективність адміністрування податку. Серед важливих із них є проблема надмірних податкових пільг, частина з яких призначена в «ручному порядку», а також обсяги бюджетної заборгованості та неповерненого бюджетного відшкодування. Але все це, не зменшує значущість і важливість подальшого розвитку податку на додану вартість, адже вдосконалення справляння ПДВ та приведення до належного стану чинне податкове законодавство є важливою передумовою вступу України до Європейського союзу.

#### **Список використаних джерел:**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI – VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Напрями та механізми підвищення фіскальної та регулятивної ефективності ПДВ: Аналітична записка // Офіційний Веб-портал Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/247>
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>

**Лисенко Н.А.**

*студентка,*

*Науковий керівник: Савчук Т.М.*

*старший викладач,*

*Буковинський державний фінансово-економічний університет*

## **МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ**

Сучасні тенденції лібералізації міжнародної торговельно-економічної діяльності та інтеграції національної економіки в світове співтовариство призводять до мінімізації, гармонізації та уніфікації торгово-тарифних і митних обмежень. Необхідною умовою реалізації політичних та соціально-